

FWO Jaarboek 2013

Publicatiedruk

Dubbelinterviews

17 / 29 / 43

Het FWO ondersteunt fundamenteel wetenschappelijk onderzoek

Wat kan het FWO voor mij doen?

Hoe verloopt een aanvraag?

Grafieken

Financiering van het FWO

Organisatie

Steun het FWO

klein boekje

Colofon

50

Dubbelinterviews

p.17

Elisabeth Monard
& Anne De Paepe

p.29

Jean Paul
Van Bendegeem
& Anne-Marie
Van Der Linden

p.43

Violet Soen
& Tina Kyndt

Violet Soen
KU Leuven
geschiedenis

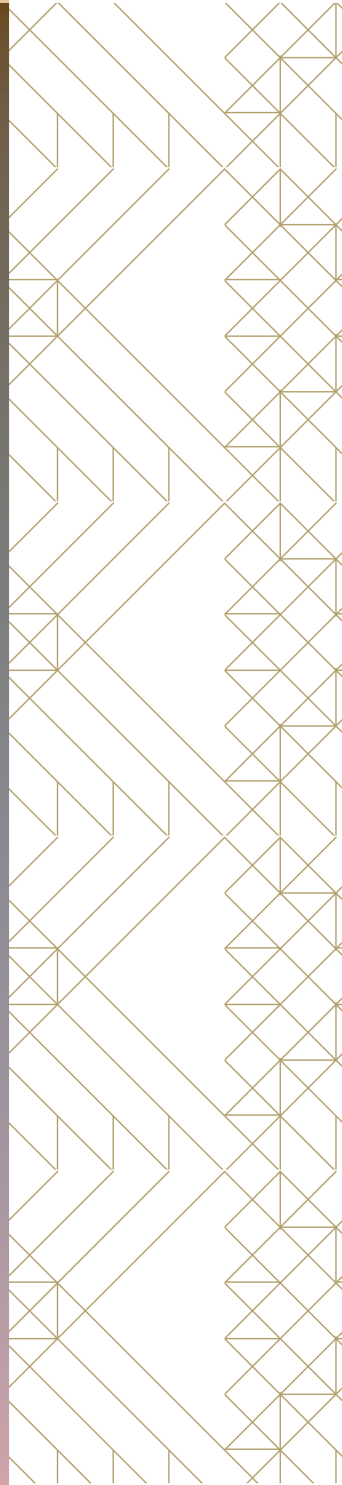
Tina Kyndt
UGent
moleculaire
biotechnologie

{dubbelinterview / 3}
{interviewer / Jan Van Pelt}

Violet Soen & Tina Kyndt

Publicatiedruk en fraude zijn
spijtige uitwassen van wat er
in de onderzoekswereld kan
verkeerd lopen.

{Soen / **S**}
{Kyndt / **K**}

Beide zijn ze lid van de Jonge Academie, een onafhankelijke vereniging van 40 jonge toponderzoekers verbonden aan een Vlaamse universiteit of onderzoeksinstelling. Ze staan aan het begin van hun academische carrière. Eén ding hebben ze gemeen: hun passie voor onderzoek. De Jonge Academie is een denktank die zich grondig bezint over het wetenschapsbedrijf en de rol van de onderzoeker in de maatschappij. Wetenschapsbeleid, interdisciplinair onderzoek en wetenschapscommunicatie vormen de kerninteresses. Dr. Tina Kyndt is bio-ingenieur en prof. Dr. Violet Soen is historica. Publicatiedruk ligt hen nauw aan het hart.

DE PUBLICATIEDRUK IS HOOG, ZEGGEN ONDERZOEKERS EN DE MEDIA. WETENSCHAPPERS WORDEN MEER EN MEER AFGEREKEND OP HET AANTAL PUBLICATIES. DAT ZOU DE KWALITEIT VAN HUN ONDERZOEK ONDER DRUK ZETTEN. KLOPT DAT VOLGENS U?

Kyndt Wij hebben toch dat aanvoelen, ja. Dat onderzoeksresultaten gepubliceerd worden is logisch. Maar er heerst sinds enkele jaren eerder een trend om te publiceren omwille van het publiceren. Dat geeft de indruk dat de kwantiteit primeert op de kwaliteit. Daardoor gaat de focus steeds vaker naar onderzoek of naar stukken onderzoek die gemakkelijk publiceerbaar zijn. Gevolg? Onderzoekers zetten vaker in op korte termijnactiviteiten die zo snel mogelijk tot een publicatie leiden. Minder risico's nemen dus. Niet meer investeren in de lange termijn. Maar daardoor komen ook andere activiteiten in het gedrang. Ik denk aan het samenwerken met anderen, onderwijsopdrachten, wetenschapscommunicatie, het opstarten van interdisciplinair onderzoek. Want wetenschappers krijgen het gevoel dat dat niet meetelt in de onderzoekscarrière.

DE RAT RACE VAN DE MODERNE ONDERZOEKER?

Soen Academici hebben sowieso een hoog werkritme, en dat zal met of zonder output-indicatoren weinig veranderen (lacht). Ikzelf heb een tenure track mandaat. Als ik na vijf jaar voldoe aan duidelijke, vooraf bepaalde criteria - en dat houdt ook een aantal publicaties in - dan krijg ik een vaste benoeming als hoofddocent. Het contract houdt daarbij vooral rekening met internationale peer-reviewed publicaties. De vraag is of je met de wedloop om nog meer - en liefst het meest - te publiceren moet meedoen. Dat is een strategische beslissing die voor vele jonge onderzoekers moeilijk te nemen valt.

MAAR JE WEEET TOCH NOOIT IN WELKE RICHTING JE ONDERZOEK KAN EVOLUEREN. HOE KUN JE NU GARANDEREN DAT JE HET AANTAL PUBLICATIES DAT IN JE CONTRACT IS OVEREENGEKOMEN ZULT HALEN?

S Dat is inderdaad de uitdaging. De eerste tenure track ronde is nog niet afgerond. Wat zal er na de evaluatie van dit initiatief gebeuren? Niemand weet het. Stel dat iemand na vijf jaar niet aan de overeengekomen

normen voldoet, wat dan? Staat die onderzoeker dan op straat? Die evaluatie is een interne kwestie van de betrokken universitaire beoordelingscommissies. Voor sommige tenure tracks voelen die publicatievoorwaarden aan als het zwaard van Damocles. Als ik het nu niet haal, wat dan? Het schept onzekerheid. Jonge onderzoekers worden steeds maar aangemaand om veel te publiceren. Terwijl eerdere generaties nooit die specifieke voorwaarden hebben gekend en dus weinig concreet advies kunnen geven. We weten nog niet goed hoe het initiatief zal geëvalueerd worden. Daarom passen we, misschien onbewust, onze publicatiestrategieën aan naar meetbare, hapklare, snelle resultaten.

EN ALS ER IN HET LABO EEN EXPERIMENT MISLOOPT?

K Dan is dat een serieuze streep door mijn rekening en kan ik mijn publicatie wel vergeten. In de exacte wetenschappen gebeurt dat courant. Maar ben je daarom een slechte onderzoeker? Helemaal niet. Er is gewoon geen resultaat. Je kan dus ook niets publiceren. Er is iets mis gelopen. Een dood spoor. Daar steek je als wetenschapper natuurlijk ook iets van op. Al doende leert men. Fouten zijn ook belangrijk. Wel spijtig van de tijd en de energie. Ikzelf heb een postdoctoraal onderzoeksmandaat van het FWO. Ik heb nog twee jaar te gaan. Wat daarna? De kansen om een vast statuut te bekomen zijn gering. Ik moet dus zoveel mogelijk publiceren om in the picture te blijven. Want bij elke mogelijke kans moet ik de competitie kunnen aangaan, the war on talents.

“Het is niet meer van deze tijd om enkel afgerekend te worden op publicaties”. Violet Soen

S Vroeger was er wellicht ook 'publicatiedruk', maar waren de omstandigheden anders. Vandaag zijn de meetinstrumenten veel preciezer. Alles is veel transparanter door de digitalisering van de laatste decennia. Publicaties worden vandaag veel beter opgevolgd dan, pakweg,

dertig jaar geleden, en misschien maar goed ook. De Global Young Academy, de koepelorganisatie van de Jonge Academies wereldwijd, publiceerde onlangs een onderzoek waarin gepeild werd naar het welbevinden van jonge onderzoekers. Bleek dat vooral West-Europese onderzoekers zich het minst gelukkig voelen. Ze klagen over een onevenwicht tussen privé, werk en publicatiedruk. Dat weegt op hun creativiteit en innovatievermogen. Als je je vrije tijd spendeert aan publiceren, dan heb je een streep voor op je collega die meer tijd wil investeren in zijn gezin. Maar wat voor zin heeft het om jonge onderzoekers aan het begin van hun carrière oververmoeid te maken, met het risico dat ze op langere termijn niet meer in staat zijn om met creatieve ideeën voor de dag te komen?

BURN-OUT ONDER DE ONDERZOEKERS?

S Het onderzoek van de Global Young Academy toont aan dat men in West-Europa inderdaad de druk opvoert. In de academische wereld liggen de postjes nu eenmaal niet voor het rapen. Het kan altijd dat er tijdens de selectieprocedure plots een onderzoeker uit een ander land opduikt die meer gepubliceerd heeft dan jijzelf. Dus nog meer publiceren? Waar is de limiet? Daar worstelen veel jonge onderzoekers mee, en sommigen putten zichzelf uit. Zoals een collega me ooit zei: 'Over alles worden cijfers bijgehouden aan de universiteit, behalve over het aantal burn-outs bij onderzoekers'. Toch hoor je dat er tussen de leeftijd van 30 en 40 jaar problemen zijn. Precies de populatie van de Jonge Academie, de jonge researchers die aan het begin staan van hun academische loopbaan. Tussen 3 en 10 jaar na het behalen van het doctoraat. Dat stemt tot nadenken.

HOE HARD IS DE COMPETITIE?

K Ik heb het al meegemaakt dat onderzoekers niet met mij willen samenwerken omdat ze in mij een rechtstreekse concurrent zien. Ook postdoctorale onderzoekers. Dat komt hard aan. Want mijn overtuiging is dat teamwerk meer oplevert. Voor de meesten is dat een win-win situatie. Maar niet iedereen denkt daar zo over. Er zijn altijd onderzoekers die liever een meer individueel traject verkiezen. Bij de exacte wetenschappen worden de auteurs van een publicatie op een rijtje gezet. Vooraan de onderzoeker die de paper

geschreven heeft. Achteraan de senior auteur. Daartussen moet je voor je positie vechten. Daar worden de competitiespelletjes gespeeld.

ZIJN ER ONDERZOEKERS DIE OMWILLE VAN PUBLICATIEDRUK AFHAKEN?

S Na het doctoraat wordt vaak de beslissing genomen om voort te doen of een andere richting in te slaan. Wil je het maken als onderzoeker, dan moet je heel hard werken, misschien even je carrière voor je gezin plaatsen en... ook nog goed en vlug onderzoeksresultaten kunnen publiceren. Ik denk dus dat we door het eenzijdig focussen op publicaties heel wat talent verliezen voor onderwijs, beleid, of wetenschapscommunicatie. Het is immers bewezen dat een onderzoeksgroep beter functioneert als de profielen zo divers mogelijk zijn. Door de huidige manier van evalueren boeten we dus in aan diversiteit. Eigenlijk hebben we in Vlaanderen een heel lineair traject van de onderzoekscarrière. Publish or perish. Niet iedereen kiest daarvoor. Onderzoekers die op hun vijfendertigste wel zouden pieken, maar op hun vijftwintigste niet bereid zijn om in die rat race te stappen en afhaken, zijn een verlies voor de universiteit.

HEEFT DE DRUK DIE VEEL ONDERZOEKERS ONDERVINDEN OOK NIET TE MAKEN MET JOBONZEKERHEID?

K Dat gaat samen. Jobonzekerheid is het rechtstreeks gevolg van het financieringssysteem. Je krijgt maar financiering als je een performante onderzoeksgroep bent die veel publiceert. Het is een vicieuze cirkel. Zonder een goed publicatiedossier moet je er gewoon niet aan beginnen om financiering aan te vragen.

"Ik moet zoveel mogelijk publiceren om in the picture te blijven. Want bij elke mogelijke kans moet ik de competitie kunnen aangaan". Tina Kyndt

S Het werkt exponentieel. Hoe meer funding je krijgt, hoe meer mensen je in dienst kan nemen, die op hun beurt publiceren. En dan krijg je weer gemakkelijker funding.

Enzovoorts. Het Matteüs-effect. De grote groepen worden groter en dus rijker. De kleinere groepen hebben moeite om aan funding te geraken. Ze verdwijnen van de radar. De keerzijde van de medaille is dat die grote groepen eerder traditioneel onderzoek uitvoeren. Ze werken misschien minder innovatief. Terwijl wetenschap eigenlijk out-of-the-box zou moeten denken.

K Die jobonzekerheid is een structurele kwestie. Als doctoraatsstudent of postdoc heb je tijdelijke contracten van 2, 3 of 4 jaar. Je zweeft ergens tussen de onderzoeksprofessoren met een vast ZAP-statuuut en het technisch en ondersteunend personeel van je onderzoeksgroep. Dat hiaat zou je gedeeltelijk kunnen opvangen door bijvoorbeeld een middenkader te creëren. Vroeger bestond dat. Je had functies zoals werkleider en eerst aanwezig onderzoeker. Het FNRS heeft ze nog steeds: chercheur qualifié, directeur de recherches. Deze mensen ondersteunen de onderzoeksgroep, zowel logistiek, inhoudelijk als financieel. Zo'n systeem zou een goede manier zijn om de diversiteit te garanderen. Onderzoekers die passen voor een carrière als professor, kunnen hun talenten daar inzetten. Voor mensen die wat meer tijd aan hun gezin willen spenderen, vaak vrouwen, zou dat, denk ik, een heel goede oplossing zijn. Ze zijn geen professor, maar blijven wel onderzoeker voor de rest van hun carrière. Ook in Frankrijk bestaat dat systeem. Bij ons is het afgeschaft. Maar het middenkader blijft een gespreksthema in debatten en discussies. Er zijn voor- en tegenstanders.

WAT DENKT U VAN DE MAATREGEL VAN HET FWO OM OP HET EVALUATIEFORMULIER NIET ALLE PUBLICATIES TE VERMELDEN, MAAR ENKEL DE VIJF BESTE?

S Uitstekende maatregel! Het geeft een veel beter idee van de kwaliteit van je onderzoek. Het zijn de publicaties waar je zelf het fierst over bent. Externe peers die je werk evalueren zijn zo misschien meer geneigd om die artikels ook echt te lezen. Het FWO vraagt inmiddels ook om activiteiten in het kader van wetenschapscommunicatie te vermelden. Lezingen die je geeft, gepopulariseerde artikels, boeken, ... Ik vind het een goede evolutie dat men

daar aandacht aan besteedt. Want, als je publiceert in Engelstalige A1-journals, dan bereik je enkel een heel kleine, selecte groep van specialisten. In mijn discipline kan ik bijvoorbeeld meer lezers bereiken in het Spaans en het Nederlands dan in het Engels. Het is een problematiek die typisch is voor heel wat alfa- wetenschappen. Enkel focussen op Engelstalige publicaties creëert een soort van monocultuur. Tegelijkertijd moet je af en toe de vraag stellen naar de maatschappelijke relevantie van je onderzoek. Welk breder publiek kan ik bereiken? Kan ik de vertaalslag maken, ook buiten mijn onderwijsopdracht?.

“Onderzoekers die op hun vijftiengste niet bereid zijn om in de rat race te stappen, zijn een verlies voor de universiteit”.

Violet Soen

K Bij de exacte wetenschappen is Engels de gouden standaard. Daar ligt onze afzetmarkt. Daar bereiken we alle andere collega-onderzoekers die in een gelijkaardig domein werken en met uw onderzoeksresultaten weer een stap verder kunnen zetten. Voor ons heel normaal dus. Maar ik denk nog aan een andere mogelijkheid. Ik vind het altijd jammer dat je publicaties en je onderzoek enkel geëvalueerd worden op basis van een dossier op papier. Een persoonlijk gesprek met je evaluator zou bijzonder nuttig en leerrijk zijn. Ik begrijp dat daar vaak geen tijd voor is. Maar dan krijg je de kans om te laten zien waar je mee bezig bent, hoe belangrijk je onderzoek voor je is, wat je perspectieven en ambities zijn.

NAAST EEN SCHRIFTELIJKE, OOK EEN MONDELINGE EVALUATIE?

S Het zou inderdaad heel leerzaam zijn om te kunnen discussiëren met iemand die jouw publicaties heeft gelezen en je op het hele dossier beoordeelt. Vorig jaar verwierf ik een onderzoeksproject van het Bijzonder Onderzoeksfond aan de KU Leuven. Voor ik eraan begon had ik een gesprek. Maar ook tijdens en nadien was er een feedbackmoment. Ik heb daar heel veel aan gehad. Bij A1-publicaties krijg je slechts inhoudelijke feedback op één afzonderlijk

artikel. Er wordt ook niet gekeken naar de totaliteit van je onderzoek. Men vraagt je niet hoe je het doet als onderzoeker. Wat je onderzoekslijn is. Waar je met je onderzoek naartoe wil.

“Je krijgt maar financiering als je een performante onderzoeksgroep bent die veel publiceert”. Tina Kyndt

K Het is trouwens bewezen dat mensen die feedback krijgen, vaak beter presteren. Ook al is het negatieve feedback. Dan weet je tenminste wat je verbeterpunten zijn. Het IWT doet dat al lang door selectiegesprekken te organiseren. Ikzelf heb ooit een IWT-doctoraatsbeurs gehaald. Het selectiegesprek heeft me veel bijgebracht. Ik heb me daar twee maanden intensief op voorbereid. Want je moet alles weten over je onderzoek en over het onderwerp waar je de daaropvolgende vier jaar zal aan werken. Net zoals bij een examen. Maar door de constructieve discussies met je evaluatoren, krijg je daar enorm veel voor terug.

ALS JE AL DIE VERSCHILLENDE ELEMENTEN SAMENBRENGT: EVALUATIEPROCEDURES, VERLIES AAN TALENT EN DIVERSITEIT, JOBONZEKERHEID, FINANCIERING, COMPETITIEDRUK... IS DE HELE DISCUSSIE OVER DE PUBLICATIEDRUK DAN NIET TE STERK GEPOLARISEERD?

S Het thema publicatiedruk leeft heel sterk binnen de Jonge Academie. Ook fraude. Maar de media gaan veel te kort door de bocht. Alsof fraude het gevolg zou zijn van te hoge publicatiedruk. Laten we duidelijk zijn: fraude komt niet door publicatiedruk. Zowel een te hoge publicatiedruk als fraude zijn spijtige uitwassen van wat er in de onderzoekswereld verkeerd kan lopen, maar ze staan niet causaal met elkaar in verband. Het is jammer dat de druk die jonge academici ondervinden door de media vernauwd wordt tot die twee thema's. De Jonge Academie wil in de eerste plaats de boodschap uitdragen dat we gepassioneerd zijn door onderzoek. En dat we op een constructieve manier een bijdrage willen leveren om die passie alle kansen te geven. De Jonge Academie is geen actiegroep maar een minilaboratorium,

een denktank. Voor ons, leden, is het enorm verrijkend om naar elkaar te luisteren en elkaars publicatieculturen te leren kennen. Niet alleen tussen de universiteiten, maar ook binnen elke universiteit en onderzoekstradities leven andere subculturen. Als je die elementen allemaal samenbrengt, dan krijg je een heel mooi mengsel waaruit boeiende ideeën en pistes opborrelen. Daarom is de Jonge Academie een waardevol experiment en een goede gesprekspartner voor beleidsmakers.

HET FWO DAT ZIJN EVALUATIEFORMULIEREN AANPAST. OP EUROPEES VLAK DE ERC DIE OOK NIEUWE CRITERIA OPNEEMT IN ZIJN EVALUATIEDOSSIER. ER ZOU ZELFS EEN JONGERENPARLEMENT OPGERICHT ZIJN DOOR ERC GRANT HOLDERS OM ZICH OVER DE PUBLICATIEDRUK TE BUIGEN. ER BEWEEGT WAT?

S Heel zeker. In het nabije verleden is men misschien wat te eenzijdig gericht geweest op het kwantificeren van publicaties. De slinger gaat nu misschien geleidelijk terug in de andere richting. Het is niet meer van deze tijd om enkel afgerekend te worden op publicaties. Niet iedereen voelt zich daar goed bij. Zoals eerder gezegd, diversiteit is zo belangrijk. Precies omwille van de maatschappelijke relevantie van wetenschappelijk onderzoek hebben we verschillende profielen nodig. Niet enkel de toponderzoeker die publiceert, maar ook de onderzoeker die oog heeft voor wetenschapscommunicatie naar een breed publiek, de enthousiaste docent die de meest recente stand van het onderzoek naar studenten vertaalt, de manager die interdisciplinaire onderzoeksprojecten kan lanceren, de beleidsmaker die nadenkt over prioriteiten en beslissingen... De universiteit van de toekomst heeft ze allemaal nodig.

DE JONGE ACADEMIE SPAART HAAR KRITIEK NIET OP DE HELE OMKADERING WAARBINNEN ONDERZOEKERS MOETEN LEVEN EN WERKEN. MAAR... 'LA CRITIQUE EST FACILE'. WAT WILT U CONCREET VERANDEREN?

K Uiteraard is het niet onze bedoeling om enkel maar kritiek te spuien en zeker niet om negatief over te komen. Integendeel. De Jonge Academie is een groep van zeer gemotiveerde en gepassioneerde onderzoekers. Precies omdat de wereld van het onderzoek ons zo nauw aan het hart ligt en we er het beste mee voorhebben,

kijken we er met een vergrootglas naar. Maar we doen dat op een heel genuanceerde en opbouwende manier. Tegen het einde van het jaar wil de Jonge Academie een visietekst publiceren over de universiteit van de toekomst. Waar willen we met de universiteit naartoe? Wat is goed universitair onderwijs? Wat is het belang van wetenschapscommunicatie? Wat is de meerwaarde van interdisciplinair onderzoek? Wat is gezonde financiering? Wat is een goede verhouding tussen fundamenteel en toegepast onderzoek? Daar wil de Jonge Academie constructief aan meewerken. En dat is heel wat meer dan alleen maar publicatiedruk en fraude